

Skaidrojums par Publisko iepirkumu likuma 39.panta pirmās daļas 6., 7., 8. un 9.punkta piemērošanu, ievērojot Satversmes tiesas 2011.gada 3.novembra spriedumu lietā Nr.2011-05-01

2011.gada 3.novembrī ir publicēts un stājies spēkā Satversmes tiesas spriedums lietā Nr.2011-05-01 pēc SIA „HansaWorld Latvia” konstitucionālās sūdzības, ar kuru Satversmes tiesa ir atzinusi Publisko iepirkumu likuma 39.panta pirmās daļas 6.punktu (turpmāk – apstrīdētā tiesību norma), ciktāl tas ierobežo nodokļus maksājošo iepirkuma procedūru kandidātu un pretendentu tiesības, par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 91.pantam un spēkā neesošu no 2012.gada 1.marta.

Satversmes tiesa atbilstoši savai kompetencei, kas noteikta ar Satversmes tiesas likuma 16.pantu, ir vērtējusi apstrīdētās Publisko iepirkumu likuma normas atbilstību Satversmei un atzinusi to par neatbilstošu. Tomēr, ņemot vērā apstrīdētās normas leģitīmo mērķi, Satversmes tiesa ir nolēmusi dot laiku likumdevējam pilnveidot apstrīdētajā normā ietvertu tiesisko regulējumu vai arī izvērtēt nepieciešamību vispār izslēgt apstrīdēto normu no Publisko iepirkumu likuma. Tādējādi, vadoties no apstrīdētās normas atbilstības Latvijas Republikas Satversmei viedokļa, apstrīdētā norma varētu tikt piemērota līdz 2012.gada 1.martam vai līdz agrākam likumdevēja – Saeimas – lēmumam, ar kuru norma tiktu grozīta vai izslēgta no Publisko iepirkumu likuma, t.i., brīdim, kad stātos spēkā Saeimas pieņemts likums par grozījumu izdarīšanu Publisko iepirkumu likumā attiecībā uz apstrīdēto tiesību normu. Tomēr Satversmes tiesas spriedumā nav *expressis verbis* norādīts nepieciešamas rīcības ietvars attiecībā uz apstrīdētās normas piemērošanu laika periodā no Satversmes tiesas sprieduma spēkā stāšanās 2011.gada 3.novembrī līdz brīdim, kad apstrīdētā norma zaudēs spēku vai tiks grozīta, līdz ar to normas piemērotājiem - pasūtītājiem, lai nodrošinātu tiesisko noteiktību privātpersonām - piegādātājiem šī norma jāpiemēro saprātīgi un atbilstoši tiesību normām ar augstāku juridisko spēku un vispārējiem tiesību principiem, ievērojot arī Satversmes tiesas spriedumā ietvertu interpretāciju.

Vienlaikus Satversmes tiesa sprieduma 22.1.punktā par neatbilstošu Eiropas Savienības tiesībām¹ ir atzinusi apstrīdētajā tiesību normā ietvertu neatspēkojamo prezumpciju, atbilstoši kurai uzskatāms, ka visi kandidāti un pretendenti, kuru darba ņēmēju mēneša vidējie darba ienākumi pirmajos trijos gada ceturkšņos pēdējo četru gada ceturkšņu periodā līdz pieteikuma vai piedāvājuma iesniegšanas dienai ir mazāki par 70 procentiem no darba ņēmēju vidējiem darba ienākumiem valstī minētajā periodā attiecīgajā nozarē atbilstoši NACE 2.red. klasifikācijas divu zīmju līmenim pēc Valsts ieņēmumu dienesta apkopotajiem datiem, ir atzīstami par tādiem, kas nav veikuši visu nodokļu nomaksu.

Kā to spriedumā norādījusi Satversmes tiesa, līdz ar līguma par Latvijas pievienošanos Eiropas Savienībai ratifikāciju Eiropas Savienības tiesības ir kļuvušas par neatņemamu Latvijas tiesību sastāvdaļu. Tādējādi Eiropas Savienības tiesību akti un Eiropas Savienības Tiesas judikatūrā nostiprinātā interpretācija ir jāņem vērā, piemērojot nacionālos normatīvos aktus, lai pēc iespējas novērstu pretrunas starp Latvijas nacionālajām un Eiropas Savienības tiesībām. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 32.panta otrajai daļai Satversmes tiesas spriedums un tajā sniegtā attiecīgās tiesību normas interpretācija ir obligāta visām valsts un pašvaldību institūcijām (arī tiesām) un amatpersonām, kā arī fiziskajām un juridiskajām personām. Līdz ar to Eiropas Savienības tiesību interpretācija, atbilstoši kurai apstrīdētās normas piemērošana nav pieļaujama, ir saistoša tās tiešajiem piemērotājiem

¹ Tostarp Eiropas Parlamenta un Padomes 2004.gada 31.marta direktīva 2004/18/EK par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu, piegādes valsts līgumu un pakalpojumu valsts līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru, kurā ietvertā regulējuma interpretācija sniegta Satversmes tiesas spriedumā minētajos Eiropas Savienības Tiesas spriedumos.

– pasūtītājiem, kam tā jāņem vērā, piemērojot apstrīdēto tiesību normu, un tiem nav tiesību to interpretēt atšķirīgi no Satversmes tiesas spriedumā ietvertās interpretācijas.

Lai laika periodā no Satversmes tiesas sprieduma spēkā stāšanās brīža līdz apstrīdētās tiesību normas grozīšanai vai atcelšanai nodrošinātu Eiropas Savienības tiesību pareizu piemērošanu, kā arī nodrošinātu tiesisko noteiktību un mazinātu pasūtītāju pieņemto lēmumu attiecībā uz kandidātu un pretendentu izslēgšanu no dalības iepirkuma procedūrās, pamatojoties uz apstrīdēto tiesību normu, apstrīdēšanu Iepirkumu uzraudzības birojā, apstrīdētā tiesību norma atzīstama par nepiemērojamu no Satversmes tiesas sprieduma spēkā stāšanās brīža. Šobrīd apstrīdētās tiesību normas piemērotājiem arī nav iespējams nodrošināt tās piemērošanu atbilstoši Satversmes tiesas sniegtajām norādēm, jo, pirmkārt, normas atbilstība Eiropas Savienības tiesībām jānodrošina likumdevējam un, otrkārt, tiesību normas piemērotāji – pasūtītāji – nav tiesīgi un nevar uzņemties nodokļu administrācijas funkcijas un katrā konkrētā gadījumā izvērtēt, vai attiecīgais kandidāts vai pretendents faktiski ir veicis visu nodokļu nomaksu.

Ievērojot, ka Publisko iepirkumu likuma 39.panta pirmās daļas 7., 8. un 9.punktā ietvertie kandidātu un pretendentu izslēgšanas noteikumi ir satura ziņā līdzīgi apstrīdētajai tiesību normai, uz ko ir norādījusi Satversmes tiesa sprieduma 23.punktā, minētais skaidrojums vienlīdz ir attiecināms uz Publisko iepirkumu likuma 39.panta pirmās daļas 6., 7., 8. un 9.punktu.

Ievērojot minēto, **no 2011.gada 3.novembra Publisko iepirkumu likuma 39.panta pirmās daļas 6., 7., 8. un 9.punktā minētie kandidātu un pretendentu izslēgšanas noteikumi nav piemērojami. Tiesiskās noteiktības nolūkos šāda interpretācija attiecas uz tām iepirkuma procedūrām, kurās kandidāti un pretendenti līdz 2011.gada 3.novembrim nebija izslēgti no dalības iepirkuma procedūrā, pamatojoties uz Publisko iepirkumu likuma 39.panta pirmās daļas 6., 7., 8. un 9.punktā ietvertajiem kandidātu un pretendentu izslēgšanas noteikumiem.**

Atbilstoši minētajam pēc 2011.gada 3.novembra pasūtītāji, saņemot Valsts ieņēmumu dienesta izsniegtās izziņas ar informāciju par kandidāta vai pretendenta nodokļu parādu apmēru, kā arī darba ņēmēju mēneša vidējo darba ienākumu pirmajos trijos gada ceturkšņos pēdējo četru gada ceturkšņu periodā līdz pieteikuma vai piedāvājuma iesniegšanas dienai apmēru, ņem vērā tikai informāciju daļā par nodokļu parādu apmēru, ko vērtē atbilstoši Publisko iepirkumu likuma 39.panta pirmās daļas 5.punktam.